

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

Litera

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

in Cepionem, Parricida patris, nefarius vulturius Reipublicae. Sospiter libro primo. & Vulturius pro ceito tali latere. Plautus Cure. Provo cat me in aleam ut ego ludam: pono pallium. Ille suum annulum opposuit: invocat Planchum: jacit vulturius quatuor. Talos arripio: invoco almam meam nutricem Heren: jacto basilicum.

Vulturius, na, num, pen. prod. Quod est vulturius. [Vulturius Gall. De vulturiis. Ital. Di vulturi. Ger. Von einem Geiern. Hisp. De vulturi. Pol. Sospiter. Vng. Sa kofilybi. An. Of a grappe.] Plin. lib. 30. cap. 4. Vulturinus sanguis cum chamaeleontis albæ (quam herbam esse diximus) radice & cedria tritus, lepras sanat. Vulturina species, apud eundem lib. 10. cap. 3.

Vultus, hujus vultus, m. q. Proprie dicitur habitus sive status faciei, qui pro animi affectibus alius atque alius ostenditur. [Vultus panim. vulturius. Gall. Visage, visire, tronque, face. Ital. Vulto, faccia. German. Angesicht Hispan. Cara, el gesto de la cara, la haz. Polon. Twarz Vngar. Vekintet arca. Ang. The visage, or countenance.] Dicitur vultus a verbo volo, sicut a color cultus. Cicero in Pisonem: Non enim nos color iste servilis, non pilosa genæ, non dentes putidi deciperunt: oculi, supercilia, frons, vultus denique totus, qui sermo quidam tacitus mentis est, hic tu fraudem homines impulit: hic eos, quibus erat ignotus decipit. Cicero libro 3. de Oratore: Imago animi vultus est, indices oculi. Plinius libro 7. cap. 19. Socratem clarum sapientia eodem semper visum vultu, nec auxiliari magis, aut turbato. Cicero pro Cluentio: Recordamini faciem atque illos ejus fidos, simulatosque vultus. Idem 1. de Legibus: Et is qui appellatur vultus, qui nullo in animante esse, præter hominem potest, indicat mores. & Apud poetas tamen non raro vultus accipitur pro facie. Martialis libro 11. Dum nulla teneri sordent lanugine vultus. Ovidius libro 3. Metamorphoseos: Quid moror interea crudelia vulnere lymphis Ablactæ & spatis immitti sanguine vultus? Antiqui protulerunt vultum, neutro genere: quod & Nonius annotavit. Ennius: Aversabantur semper vos vestraque vulta. Lucret. lib. 4. sed quod utriusque figuræ esse vides multum referentes vulta parentum.

Vultus, diminutivum est, Vultus severitas [Vultus vultus seu vultus. Gal. Petit visage. Ital. Piccola faccia. Germ. Angesicht. Hisp. Pequena cara y haz. Pol. Twarzka. Vng. Keme ny tekintet. Ang. A little visage.] Cic. ad Att. lib. 14. Non te Bruti nostri vulticulus ab ista oratione deterret.

Vultuosa, vultuosa, vultuosum, Tristis, severus, vel nimia vultus ostentatione, & mutatione, quod mimicum est & scenicum. [Vultuosus. Gall. Qui tient continence & visage severe & grave. Ital. Chi ha volto severo, grave. Germ. Einos ernsthaftigen Angesichts. Hispan. Cosa con gesto de visajes torcidas. Polon. Twarz frapies ieli mary. Vngar. Zomor, komar vultusa nehez tekintet. Ang. Of an heave and sad countenance.] Cicero in Oratore: in quo quum effeceris, nequid ineptum sit aut vultuosum. Quintilianus libro 11. capite ultimo: Quare non immerito reprehenditur pronuntiatio vultuosa, & gestulationibus molesta, & vocis mutationibus resultans. & Vultuosa frons apud Apuleium pro terrena legitur, & ad severitatem composita. Aut enim libro tertio Metam. Longè dissimilis advenit, non læta facie, sed vultuosa fronte, rugis insurgentibus affeverabat.

Vulva, vulva, f. p. Vtriusque ille in foeminis, in quo fetus sit conceptus. [Vulva vultus de pte, vulva. Gall. L' amari, la matrice. Ital. Matrice. German. Die Demuter. Belg. Die Wiermoeder. Hispan. Ventre donde caenoben las hembras. Polon. Samica wloz, item niwosci i wloz. Vngar. Mez. Ang. The womb of a woman.] Dicitur vulva, quasi volva, quod fetus ea involvatur. Proprie autem vulva est brutorum animalium: uterus autè

mullerum. Plinius libro 11. cap. 37. Foeminis eadem omnia, præterque vesicæ junctus utriculus: unde dicitur Vetrus, quos alio nomine locos appellant: in reliquis animalibus, vulvam. Vulvam suillam Romani in deliciis habere, præsertim ejectionem. Nam quæ efficitur à partu eximebatur (quam porcariam vocabant) tanquàm lividam, & macram respicebant. Plinius loco jam citato: Vulva ejecto partu melior quam edito. Ejectionem vocatur illa, hæc porcaria, primiparæ suis optima. Contra efficitur à partu, præterquam eodem die suis occidit, livida ac macra. Nec novellam suam præterquam primipararum probantur, potiusque veterum, necdum effictarum, & biduo ante partum, aut post partum, aut quo exierint die. Mart. Te fortasse magis capiet de virgine porca, Membræna gravi de sue vulva capite. & Quandoque accipitur vulva, pro vulva: hoc est, pro ipso pudendo muliebri. Juvenalis Satyra sexta: adhuc ardens rigida tentigine vulvæ. & Plinius quoque doletorum prorumpentium in ovi speciem album illud involvitur, Volvam nuncupat. Plin. lib. 22. cap. 22. Volvam enim terra ob hoc prius gignit: ipsam postea in volva, cœu in ovo est juteum. Vide VOLVA.

Vxor, vxoris, f. i. Quæ viro tradita est. [Vxor vxor. Gall. Femme marie. Ital. Moglie, moglie, donna. Ger. Ein Ehefrau oder Eheweib. Belg. Een vrouw. Hispan. Muger casada generalmente. Pol. Zona, mal żonka. Vng. Feleség házassági. Ang. A wife.] Terent. in Adelphi. Vxor sine dote venit. Cicero pro Sextio: Duxit uxorem parte viro viro optimi & calamitosisissimi filiam C. Scipionis. Idem libro 2. de Oratore: Ex tui animi sententia tu uxorem habes? Virgil. Ecloga. Mopsæ novæ incide faces, tibi ducitur vxor. Horat. libro 1. Epist. 2. Quæritur argentum, pueris que beata creandis Vxor. Dicitur autem putat uxores Servius quali uxores, ab ungendo, quod antequam limen mariti transierint, postea averruncandorum malorum causa ungerent. Verba ejus sunt hæc in librum 4. Ateneidos: Mos erat, ut nubentes puella, & mul quum venissent ad limen mariti, postea antequam ingrederentur, ornarentur laneis vitis, & oleo ungerent: inde Vxor dicitur, quasi unxor. Plinius quoque lib. 28. cap. 9. scribit novas nuptas mariti domum intrantes, solent habere adipe postea ungerent.

Vxorcula, vxorcule, diminutivum, Ab uxore blandiendi gratia deducitur. [Vxorcula. Gall. Femmelette marie. Ital. Moglietta. Germ. Eheweibchen Hispan. Pequena mujer casada. Pol. Żonka. Vng. Feleség házassági. Ang. A little wife.] Plautus Casina: Eia vxorcule.

Vxorius, vxoria, vxorium, Quod est vxoris, vel quod ad uxorem pertinet. [Vxorius. Gall. De femme marie. Ital. Moglie. Ger. Ein Eheweib jugendlich. Hisp. Cosa perteneciente a muger casada. Pol. Do mal żonki przynalozacy. Vngar. Feleség házassági. Ang. Of a wife or belonging to a wife.] ut vxoria. Cic. lib. 3. Offic. in arbitrio rei uxoriae melius, & quæ. Tacitus libro 3. Quod honestius, quam vxorium levamentum? Ovid. lib. 2. de Arte amandi: Hoc decet uxores: dos est vxoria lites. & Vxorina forma, à Phavorino apud Gellium lib. 1. cap. 11. vocatur forma media inter pulcherrimam, & deformissimam, quæ scilicet & nimis pulcherrima in periculo, & summo deformitatis odio vacat: quæ Ennius in Menalippa Scaram formam appellat. & Aliquando Vxorius, dicitur qui vxori animi infertur. [Vxorius. Gall. Qui se laisse pénétrer à sa femme. Ital. Chi lascia penetrare alla moglie. Germ. Ein Weibemath der seine Weibchen mit vorgehen tan/obet nachgeben. Hisp. Que se penetra por la muger. Polon. Lżyżonka. Ang. One that is in his wife's submission.] Virgil. 4. Aen. tu nunc Carthaginiæ altæ Fundamenta locat, pulcrumque vxorius urbem Extremam?

X

LITERA semivocalis est, quæ vim duplicis consonantis habet, pro quâ modò es; modò gs, primitus utebatur, ut Apex, Græci: pro quibus nunc Apex, Græci dicimus Quintil. lib. 1. cap. 4. Et nostratum ultima X, qua tamè carere potuimus, si nò quæsissemus. Latini hoc elementum, quod vultuosioris soni videret, quibusdâ dictionibus exemerunt: unde pro vexillo Velum, pro axilla Alam, pro paxillo Palum dicere maluerunt. Quod & ipsum testatur Cicero in Oratore ad Brutum: Quem admodum (inquit) Axilla noster Alafactus est, fuga vultuosioris literæ: quam literam etiam è maxil-

lis, è taxillis, & vexillo, & paxillo consuetudo elegans Latini sermonis evellit. Contra Atici exactissimi elegantie amant judices, sepe repudiato e, eandem tanquam soni amabilioris, temperationis que sustulit, sunt amplexi. Nam & Hippocrati, & Hippocrati, & Hippocrati dicunt, pro quibus communis lingua Hippocrati, & Hippocrati agnoscit. & X litera apud veteres, quem admodum etiam hodie apud nos, nota fuit numeris denarii: quem admodum V, quæ dimidiata pars est literæ X, nota est numeris quinquarii. Hinc factum est, ut in veteribus codicibus hæc nota aliquando inveniantur pro denario Romano: hoc est, pro genere numismatis, quod quatuor valebat numis sestertii. Plin. lib. 12. cap. 12. Quod minore solo est, Melosphærum appellatur: emittit X L X. Laudatissimum microsphaerum è minimis solis: pretii ejus X L X V. Si vel sola vel post alias ponatur, significat numerum denarii, quem admodum V, quæ dimidiata pars est literæ X, quinquarii. Quod si raram ponatur literæ vel C, vel D, vel M, vel L, decè dicitur & tollit

X ante A